

**The Nonparadigmaticly Formed Adjectives and Their Status
in Word-forming Paradigm**

Study deals with the nonparadigmaticly formed adjectives in word-forming paradigms of czech verbs. Verbs are suitable material for studying word-forming paradigms because of their large derivation potentiality (especially prefixal derivation is potential) and for their ability to form verbal aspectual counterparts and multiplicativity counterparts. Study is focused on verbal ability to be basis of nonparadigmatical formation of verbal adjectives. Study indicates how is possible to record these adjectives in word-forming paradigma.

Keywords: adjectiv, word-forming, morphology, derivation, paradigms

doc. Mgr. Patrik Mitter, Ph.D.
Katedra bohemistiky
Pedagogická fakulta
Univerzita J. E. Purkyně
České mládeže 8
4000 96 Ústí nad Labem
patrik.mitter@centrum.cz

Práce byla vypracována na základě podpory studentského grantového projektu v rámci specifického výzkumu na Univerzitě Jana Evangelisty Purkyně v Ústí nad Labem.

NEPARADIGMATICKY TVOŘENÁ ADJEKTIVA VERBÁLNÍ A JEJICH STATUS VE SLOVOTVORNÝCH PARADIGMATECH

PATRIK MITTER

1 ÚVOD

Pro studium slovotvorných vztahů mezi jednotlivými lexikálními jednotkami má klíčovou roli jejich přehledné znázornění. V české lingvistické literatuře dosud stále chybí slovotvorný slovník, který by tyto vztahy zachycoval.

Slovotvorný slovník má k dispozici slovenská lingvistika. *Slovník kořenových morfém slovenčiny* (1. vyd. 2005, 2. upravené vyd. 2007) vydal kolektiv slovakistů Filozofické fakulty Prešovské univerzity v Prešově. Tento slovník je primárně slovníkem morfematickým, vedle toho však i slovotvorným. Zachycuje tedy i slovotvorné vztahy mezi lexikálními jednotkami se stejným kořenovým morfémem. Autoři zvolili z důvodu úspornosti formu lineárního zpracování do podoby sloupcové (nikoli tedy formu plošného zpracování, přičemž se členy jednotlivých slovotvorných řad uvádějí bezprostředně pod sebou). Výchozí členy slovotvorných řad vztahující se ke stejnému motivantu je však třeba ve sloupci vyhledávat, neboť se v něm nacházejí na různých místech. Tato skutečnost klade na uživatele slovníku větší nároky, neboť se v textu musí neustále orientovat. Pro uživatele by tak komfortnějším bylo zpracování plošné. Nevýhodou plošného zpracování je však v případě tištěného vydání takového slovníku jeho finanční náročnost. Zpracování některých slovotvorných paradigmat (dle dříve užívané terminologie slovotvorných hnízd) by zaplnilo i několik stran textu.

V návaznosti na dosavadní slovotvorná bádání se v rámci interních projektů SGS na Univerzitě Jana Evangelisty Purkyně v Ústí nad Labem rozhodl tým ve složení P. Mitter, J. Marvan, M. Marvanová¹ přistoupit ke zpracování teoreticko-metodologického konceptu slovotvorného slovníku, a to na bázi vybraných domácích slovesných kořenových morfémů. Projekt s názvem *Základy slovotvorné paradigmatické sloves* je zaměřen na domácí primární slovesa. Ta byla vybrána pro svou velkou slovotvornou potencialitu – schopnost tvořit předponové i příponové odvozeniny a na nich založené další odvozeniny, čímž vznikají rozsáhlejší slovotvorná paradigmata, vhodná pro popis bohatství slovotvorněmotivačních vztahů mezi jejich členy.

^{1/} Součástí týmu jsou i studenti doktorského studijního programu Š. Pešková, J. Holasová a student magisterského studijního programu P. Frič. Po úmrtí „duchovního otce“ projektu J. Marvana je však otázkou, zda a do jaké míry bude práce na slovníku dále pokračovat.

Při popisu slovotvorněmotivačních vztahů mezi členy slovotvorných paradigmat je třeba se vypořádat s odlišením morfologického a slovotvorného tvoření. Morfologickým tvořením rozumíme buď pravidelné tvoření tvarů, které označujeme jako paradigmatické, nebo tvoření sice nepravidelné, ale realizující potenciální formy v rámci lexikálně-gramatické kategorie vidu a podle některých pojetí i násobenosti slovesného děje.²

K paradigmaticky tvořeným adjektivům verbálními náležejí ta, která jsou formálně motivovaná tvary příčestí trpného nebo činného, resp. přechodníku přítomného či minulého. Cílem naší stati je zamyšlení nad způsobem zaznamenávání neparadigmaticky tvořených adjektiv verbálních ve slovotvorných paradigmatech příslušných sloves a naznačení možností řešení tohoto způsobu zápisu. V širším slova smyslu se tak snažíme o odlišení způsobu zaznamenání slovotvorněmotivačních vztahů u paradigmaticky a neparadigmaticky tvořených adjektiv.

Tradicí v české lingvistické literatuře je, že se morfologicky tvořené formy na základě odvozování zařazují do výkladů o tvoření slov (Petr a kol. 1986: 321–326; Čechová a kol. 2011: 131–132; Karlík a kol. 1995: 172–176; Cvrček a kol. 2010: 99; Štícha a kol. 2011: 206–211). Tak je tomu i v případě adjektiv verbálních, o nichž se obvykle pojednává v rámci transpozicičního typu odvozování adjektiv, konkrétně adjektiv odvozených od sloves. Tuto zvyklost potvrzují i současné jednosvazkové mluvnice češtiny,³ ať už pracují s onomaziologickorelačními typy tvoření (mutace, modifikace, transpozice), či nikoli. Tento přístup má své logické opodstatnění (slovotvorný proces odvozování zde slouží k morfologickému tvoření), proto ho není nutno pro účely popisu slovotvorného systému zásadně měnit. Pro popis slovotvorněmotivačních vztahů ve slovotvorném slovníku má však odlišení morfologického a slovotvorného tvoření klíčovou roli. Pro ilustraci tohoto jevu se nám jako vhodný materiál jeví tvoření adjektiv verbálních jakožto součásti transpozicičního typu tvoření adjektiv.

2 ADJEKTIVA VERBÁLNÍ

V rámci této slovotvorné kategorie adjektiv se rozlišují skupiny adjektiv tvořené paradigmaticky a neparadigmaticky. Z významového hlediska pojmenovávají děj, chápaný ovšem jako zvlastnostněný. Jsou to již v plném smyslu adjektiva, přestože jsou těsně spjata se svými motivujícími slovesy. Paradigmaticky se tvoří adjektiva verbální pro současný a pro předcházející

/2/ Touto problematikou se ovšem v naší studii nezabýváme.

/3/ Příslušné mluvnice a jejich bibliografické údaje uvádíme v seznamu literatury. Máme zde na mysli *Příruční mluvnici češtiny* (tzv. brněnskou), mluvnici M. Čechové a kol. *Čeština – řeč a jazyk*, *Akademickou gramatiku spisovné češtiny* F. Štíchy a kol. a *Mluvnici současné češtiny I V*. Cvrčka a kol.

děj, neparadigmaticky adjektivizovaná adjektivní participia a pasivní verbální adjektiva. Adjektiva verbální zachovávají kategorii slovesného rodu a vidu svých motivujících sloves. Podržují si rovněž jejich valenci a rekcii, srov. *procházet se po nábřeží – procházející se po nábřeží*. Z hlediska formálního jsou sice souvztažná s tvary přechodníků, resp. příčestí, ovšem z významového hlediska je možné za jejich motivant považovat jen příslušný slovesný lexém. Nejsou východiskem pro další derivační tvoření a z podstaty svého lexikálního významu nepodléhají gradaci. V různé míře se významově stýkají se slootovými kategoriemi adjektiv příznačné dějové vlastnosti, účelových adjektiv, příp. s dalšími adjektivy derivovanými od sloves.

2.1 NEPARADIGMATICKY TVOŘENÁ ADJEKTIVA VERBÁLNÍ

Tento typ aktivních adjektiv verbálních vyjadřujících předčasný děj se tvoří výhradně od sloves subjektivých (převážně prefixálně tvořených), a to dokonaných. Východiskem jejich tvoření je tvar aktivního participia nejen z hlediska formálního, ale i sémantického. Toto tvoření je tedy ryze konverzní a neparadigmatické. Nejde proto o tvoření sufixální derivací se sufixem *-l(y)*, jak bývá i v současných mluvnických popisech češtiny někdy nepřesně uváděno (srov. Karlík a kol. 1995: 173; Cvrček a kol. 2010: 99). Tato adjektiva pojmenovávají děj, který proběhl a byl ukončen před dějem vyjádřeným ve větě určitým slovesným tvarem. Děj vyjádřený primárně slovesem je tak transponovaný do slovnědruhové podoby adjektiva a jedná se o zvláště nenní kategorie děje.

Existence těchto adjektiv je ovlivňována i jejich souvztažností k pasivním verbálním adjektivům (viz o nich dále). Některá z aktivních verbálních adjektiv tvořených konverzním formantem *-(y)* jsou motivována slovesy reflexivními (reflexivní morfém *se* však na rozdíl od adjektiv se sufixem *-(v)š(i)* nezachovávají). Vzhledem k neparadigmatičnosti tohoto typu adjektiv je třeba je hodnotit jako slootovné motiváty o stupeň vyšší než jejich příslušná motivující slovesa, resp. jejich participiální tvary. Pokud označují uskutečnění a dokončení děje (tedy čistě procesuální charakter děje), nebývají východiskem dalšího tvoření. Jejich status ve slootovných paradigmatech lze schematicky znázornit takto:

přijít → (*přišly*)

Zápis zohledňuje jejich slootovné tvoření, tato adjektiva jsou ztvárněna stejnou velikostí písma jako ostatní (slootovné) deriváty. Skutečnost, že nejsou východiskem dalšího tvoření, znázorňujeme jejich zápisem v závorce. Tím se současně dává najevo, že jejich přítomnost ve slootovném paradigmatu je fakultativní (zde uvádíme tato adjektiva jen pro názorné odlišení od jiných typů adjektiv). Motivující tvar participia (tj. *přišel*) není z hlediska slootovného nutno uvádět. Status adjektiv tohoto typu ja-

kožto samostatných lexikálních jednotek podporuje i skutečnost, že mnohá z nich nabývají významovým posunem hodnotících kvalifikačních významů, srov. *rozkvetlý* (jako dokončený procesuálně chápaný děj a naproti tomu jako relativně stálá vlastnost). Tím se významově dostávají do slovotvorné kategorie adjektiv příznačné dějové vlastnosti, v jejím rámci pak mezi charakterizační dějová adjektiva a aktivní vlastnostní rezultatová adjektiva. Jako adjektiva s tímto nově nabytým lexikálním významem mohou být následně východiskem pro další tvoření. Taková adjektiva je nutno do slovotvorných paradigmat zaznamenávat, srov. např. výsek ze slovotvorného paradigmatu slovesa *stěhovat*:

→ *vystěhovalectví*

stěhovat → *stěhovat se* → *vystěhovat se* → *vystěhovaný* → *vystěhovelec*

→ *vystěhovecký*

(→ *stěhování*) (→ *stěhování se*) (→ *vystěhování se*) (****vystěhovaný***)

(→ *stěhující*) (→ *stěhující se*) (→ ***vystěhovavší se***)

Adjektivum verbální **vystěhovaný* lze považovat za potenciálně existující uvnitř slovotvorného systému, v úzu se však vyskytuje především homonymní adjektivum příznačné dějové vlastnosti *vystěhovaný*. To je rovněž slovotvorným motivátem vyššího stupně, než jaký představuje jeho slovesný motivant, a je současně motivantem pro substantivum *vystěhovelec*, označující nositele vlastnosti, které dále motivuje adjektivum *vystěhovecký*. Substantivum *vystěhovalectví* (primárně název vlastnosti) může být chápáno jako motivát adjektiva *vystěhovaný* (v tomto případě by se jednalo o transpoziční typ derivace), nebo jako motivát substantiva *vystěhovelec* (v takovém případě by se jednalo o mutační typ tvoření).

Slovotvorný motivant názvu nositele vlastnosti *vystěhovelec* je z hlediska sémantického nutno spatřovat v adjektivu příznačné dějové vlastnosti *vystěhovaný*, nikoli v homonymním verbálním adjektivu *vystěhovaný*. Vedle adjektiva verbálního tak může existovat i homonymní adjektivum příznačné dějové vlastnosti, které v úzu i v jazykovém vědomí uživatelů jazyka vytěšňuje původní adjektivum verbální na periferii jazykového systému, ačkoli je v něm implicitně obsaženo. V případě existence takového homonymní dvojice adjektiv, naznačujeme existenci adjektiva verbálního (ovšem opět jen pro názornost) v závorce pod adjektivem jiného druhu, tj. pod adjektivem, které není verbální (např. pod adjektivem příznačné dějové vlastnosti), které je už hodnoceno jako produkt slovotvorného tvoření.

Dalším příkladem homonymní dvojice adjektiv může být např. adjektivum příznačné dějové vlastnosti *zralý*, které je motivantem pro substantivum *zralost* (název vlastnosti). Schematicky lze proces tohoto tvoření zaznamenat takto:

zrát → zralý → zralost
(zralý)

Východiskem dalšího tvoření tedy není adjektivum verbální, nýbrž adjektivum příznačné dějové vlastnosti. Ani tento typ verbálních adjektiv – ač neparadigmaticky tvořených – není východiskem pro další tvoření. V této vlastnosti – tj. nulové slootovorné potenciality – se stýkají s adjektivy verbálními tvořenými paradigmaticky.

Tuto skutečnost dokládá i poslední typ adjektiv verbálních – pasivní adjektiva verbální. Ta se tvoří z tvaru přičestí trpného příslušných sloves konverzí – připojením koncovky *-(ý)* k tvarotvornému sufixu příslušného participiálního tvaru na *-n*, resp. *-t* v mužském rodě. Pojmenovávají pasivní děje, jejichž patientem je substantivum tímto adjektivem verbálním determinované. Tak jako u předchozích typů adjektiv verbálních se jedná o transpoziciční typ tvoření. Tato adjektiva se netvoří zcela paradigmaticky, pravidelně se tvoří jen od tranzitivních sloves (a to i od reflexiv), velmi nepravidelně od objektových sloves intranzitivních, a to v případech, kdy neakuzativní objekt může být transformován do opozice akuzativního objektu přímo zasahovaného dějem transponovaným do formy verbálního adjektiva – *Pavel se posmívá Petrovi – posmíváný Petr*. Protiklad aktivnost – pasivnost je u některých těchto adjektiv neutralizován. Pokud je jejich motivantem sloveso nepředmětové, mají tato adjektiva význam aktivní (srov. *omámený* ‚kdo se omámil‘, nebo ‚kdo byl omámen‘). U všech těchto adjektiv je zcela neutralizována gramatická kategorie času.⁴ Jakožto adjektiva verbální nejsou východiskem pro další slootovorné tvoření. Jejich zaznamenání ve slootovorných paradigmatech je čistě fakultativní, vhodnějším řešením by bylo je neuvádět. Tato adjektiva mohou rovněž nabývat kvalifikačních významů. Vedle adjektiva verbálního tak může existovat i homonymní adjektivum s významem příznačné dějové vlastnosti.⁵ Taková adjektiva mohou být východiskem dalšího odvozování, proto je jejich zaznamenání do slootovorných paradigmat již obligatorní, srov.

plést → poplést → popletený → popletenec → popletenecký
(popletený)

/4/ Srov. i výklady v akademické *Mluvnici češtiny (I)*. Praha, Academia 1986, s. 321–325.

/5/ Přesněji řečeno *polysémní*, pokud adjektivum příznačné dějové vlastnosti chápeme jako výsledek významového posunu adjektiva verbálního. Termín *homonymní* se nám ovšem v tomto případě jeví jako vhodnější, neboť je tradiční a zaužívanější, přestože není zcela přesný (srov. např. obecně užívaný termín *mezijazyková homonyma*, i když v mnohých případech dvojic formálně totožných výrazů – zpravidla v geneticky příbuzných jazycích – se jedná o vztah založený na polysémii, nikoli na homonymii). Totéž pojetí významového posunu můžeme uplatnit rovněž u tvoření adjektiv od adjektiv verbálních s konverzním sufixem *-(ý)*.

Expresivní pojmenování *popletenec* je slovotvorně motivováno adjektivem příznačné (a tedy relativně stálé) dějové vlastnosti *popletený*.

V některých případech však ze sémantického hlediska nelze takovou motivaci adjektivem příznačné dějové vlastnosti považovat za relevantní. Motivace adjektivem verbálním je přitom ze sémantických důvodů vyloučena (viz i předchozí výklady). Substantivum označující nositele vlastnosti je tak nutno odvozovat od slovesného lexému jako celku. Adjektivum *pokrytý* má jednak procesuální význam, jednak může označovat tedy vlastnost relativně stálou – jakožto adjektivum příznačné dějové vlastnosti. Substantivum *pokrytec* (název nositele vlastnosti) je odvozeno přímo od slovesa *pokryt* sufixem *-tec*, neboť toto substantivum totiž významově nesouvisí s adjektivem *pokrytý* a nelze jej tudíž vztahovat k tomuto adjektivu příznačné dějové vlastnosti jako ke svému motivantu. Tento náš názor lze podepřít i neexistencí paralelní motivace univerbizační **pokrytý člověk* → *pokrytec*, tuto motivaci lze naopak uplatnit v předchozím případě, srov. *popletený člověk* → *popletenec*.

Zaznamenání statusu příslušných výrazů ve slovotvorném paradigmatu primárního slovesa *krýt* vypadá takto:

krýt → *pokryt* → *pokrytec* → *pokrytecký* → *pokryteckost* → *pokrytectví*
(*pokrytý*)
→ *pokrytý* /adjektivum příznačné dějové vlastnosti/

Výsek tohoto slovotvorného paradigmatu je podobný výseku paradigmatu, v němž se nachází název nositele vlastnosti *vystěhovalce* v tom smyslu, že se v něm odlišuje adjektivum verbální od adjektiva příznačné dějové vlastnosti. Ukazuje se, že mechanismy slovotvorného tvoření deverbativních adjektiv příznačné dějové vlastnosti souvisejících s aktivními verbálními adjektivy, resp. s pasivními verbálními adjektivy tvořenými konverzí sufixem *-(ý)* vykazují četné společné rysy. Toto zjištění bude východiskem našeho dalšího, již výlučně slovotvorně zaměřeného bádání v oblasti tvoření adjektiv.

Také adjektiva příznačné dějové vlastnosti – stejně jako účelová adjektiva – bývají na rozdíl od adjektiv verbálních součástí terminologických souloví. Vlastnost vyjádřená těmito adjektivy se chápe jako relativně stálá, srov. *hašené vápno*, *pečená kachna*, *podmíněný reflex* apod.

2.2 POZNÁMKY K (NE)PRAVIDELNÉMU TVOŘENÍ ADVERBIÍ
Před závěrem této stati uvedme ještě několik poznámek o tvoření deadjektivních adverbíí. O tvoření adverbíí rovněž nelze uvažovat jako o paradigmatickém. Tvoření je ovlivňováno čistě činiteli sémantickými, ať už jde o adverbia odvozená od substantiv, pronomín, sloves, interjekcí či od adverbíí. O jisté souvztažnosti s adjektivy lze uvažovat v případě adverbíí odvozených právě od pojmenování ztvárněných tímto slovním druhem. Oba slovní druhy se v češtině jakožto flektivním a z hlediska utváření slov aglutinačním jazyku

formálně(morfologicky) liší. Deadjektivní adverbia se tvoří odlišnými sufisy než jejich motivující adjektiva, která mají ve své morfematické struktuře i tvarotvorný sufix. Deadjektivní adverbia se tak od svých motivujících adjektiv odlišují i plněním jiných syntaktických funkcí ve větě a přirozeně i po stránce významové. Naopak v jazycích s oslabenou flexí a s nižší mírou zastoupení aglutinačním prvků při derivačních procesech je adverbium od adjektiva (v takovýchto homonymních dvojicích) rozeznatelné jen na základě svého postavení ve větě, resp. i na základě významové stránky jednotlivých slov ve větě (např. angl. adjektivum *good* lze od adverbia *good* rozlišit jen takto, nikoli tedy formálněmorfologicky).

Deadjektivní adverbia spojuje s jejich motivujícími adjektivy i souvztažnost při gradaci. O tom, zda je adjektivum, resp. od něj derivované deadjektivní adverbium stupňovatelné, rozhodující důvody sémantické. Výsledkem pak je binarita gradace adjektiva i jím motivovaného deadjektivního adverbia. Z tohoto důvodu se v případě takové souvztažnosti adjektiva a adverbia uvažuje někdy o jednom společném a jednotném slovním makrodruhu (Marvan 2016: 110). Absence formálně morfologických vlastností však adverbia vyřazuje z úvah o paradigmatickém tvoření. V následujících výkladech stručně upozorníme na pravidelnosti, resp. nepravidelnosti tvoření deadjektivních adverbií, resp. adverbií denumerálních. Tato slovtvorná oblast by si ovšem rovněž zasloužila samostatné odborné zpracování.

Tvoření adverbií od adjektiv je v plném smyslu konverzní (vyjma ojedinělých případů typu *nevědomky*, *pěšmo*, *budoucně*, u nichž se jedná vesměs o neproduktivní tvoření). Z hlediska onomaziologického jde o transpozici onomaziologické kategorie vlastnosti přenesené ze slovnědruhovité kategorie adjektiva do kategorie adverbia. Z této skutečnosti vyplývá, že základovými adjektivy mohou být pouze ta, která vyjadřují relativně stálou vlastnost substance, tedy taková adjektiva, jejichž tvoření nespadá do kategorie transpozici (nejsou to tudíž adjektiva verbální). Adjektiva verbální vyjadřují totiž zvlastnostněný děj, který má ze své podstaty omezené trvání (viz výše).

Tvoření adverbií konverzí od adjektiv se realizuje pomocí gramatických sufixů *-e/ě*, *-o*, *-y*, kmen motivujícího adjektiva i jím motivovaného adverbia jsou totožné. Základovými adjektivy mohou být adjektiva příznačné dějové vlastnosti, účelová adjektiva, adjektiva pasivní (ne)možnosti a široce dějová adjektiva, relační a jakostní adjektiva a adjektiva odvozená od adjektiv jako výsledek modifikačního typu tvoření. Tvoření od všech uvedených typů však není pravidelné. Je ovlivňováno činiteli morfologickými a sémanticko-syntaktickými. Proto nelze uvažovat o paradigmatickém charakteru tvoření deadjektivních adverbií, ačkoli se od některých sémantických skupin adjektiv tvoří relativně pravidelně.

Adverbia se tvoří především od těch adjektiv, od nichž nelze tvořit adverbium konverzí slovtvornými formanty *-ě/e*, *-o*, *-y*. Jedná se o adjektiva přivlastňovací, individuálně přivlastňovací, účelová a o adjektiva verbální,

od nichž nelze tvořit adverbia nejen z důvodů morfologických (i morfematických), ale i sémantickosyntaktických (viz výše). Ze sémantickosyntaktických důvodů se adverbia netvoří od množství relačních adjektiv, vyjadřujících látkový původ (pokud se tvoří, vyjadřují kvalifikační (hodnotící) význam, např. *tvářit se koženě*), dále od adjektiv vztahujících se k pojmenování místa motivovaného apelativně (např. **lesně*), především však propriálně (srov. **pardubicky*, i ta se však ojediněle tvoří, aby vyjadřovala – stejně jako předešlý typ adjektiv – i kvalifikační významy, např. *mluvit brněnsky*).⁶

Specifickým případem jsou adverbia vyjadřující kvantifikaci (určitou či neurčitou) typu *mnohdy*, *jedenkrát*, *trojmo*, která ovšem bývají v mluvnici chápána častěji jako násobné číslovky, ovšem s výjimkou výrazu *mnohdy*, u něhož dominuje význam okolnostního určení (srov. Petr a kol. 1986: 511; Čechová a kol. 2011: 170; Karlík a kol. 1995: 305; Cvrček a kol. 2010: 233; Štícha a kol. 2013: 423). Číslovky s komponentem (majícím už charakter sufixu) *-krát* se mohou potenciálně tvořit od jakékoli číslovky základní vyjadřující určitý či neurčitý počet, v úzu se však s realizací každé teoreticky utvořitelné číslovky prakticky nelze setkat. Ověřit existenci každé číslovky (např. jen základní) v úzu, přičemž potenciálně lze vytvořit jejich nekonečné množství, přesahuje hranice současné (a to i korpusové) lingvistiky.

Tvoření násobných číslovek se sufixem *-mo* má svá omezení, tvoří se jen od těch číslovek druhových, která jsou motivována základními číslovkami vyjadřujícími nízký počet (zpravidla jen *dvojmo*, *trojmo*, *čtyřmo*). Tvoření výrazů se sufixem *-dy* (*mnohdy*) je naproti tomu zcela neproduktivní.

Lze tedy konstatovat, že tvoření adverbii od adjektiv představuje ve své celistvosti v plném smyslu slovtvorné tvoření a výklady o tomto způsobu tvoření patří cele do kapitol o slovtvorbě.

3 ZÁVĚR

Cílem naší stati byl stručný popis neparadigmatického tvoření adjektiv verbálních. Neparadigmaticky tvořená adjektiva (resp. deverbativní adjektiva jiná než verbální) reprezentují na rozdíl od adjektiv paradigmaticky tvořených již v plném slova smyslu slovtvorné tvoření. Lze proto konstatovat, že slovtvorně tvořená adjektiva představující slovtvorné tvoření jsou pro svou slovtvornou potencialitu důležitým prvkem slovtvorných paradigmat. Z výše uvedeného příkladu vyplývá, že taková adjektiva mohou zakládat i delší slovtvorné řady.

/6/ Srov. k tomu i výklady obsažené v *Mluvnici češtiny (I)*, Praha, Academia 1986, s. 435–437.

LITERATURA

CVRČEK, Václav a kol.

2010 *Mluvnice současné češtiny 1/ Jak se píše a mluví* (Praha: Karolinum)

ČECHOVÁ, Marie a kol.

2011 *Čeština – řeč a jazyk* (Praha: SPN)

ČERMÁK, František

2012 *Morfematika a slovtvorba češtiny* (Praha: Lidové noviny)

DOKULIL, Miloš

1962 *Tvoření slov v češtině 1. Teorie odvozování slov* (Praha: Nakladatelství Československé akademie věd)

KARLÍK, Josef – NEKULA, Marek – PLESKALOVÁ, Jana a kol.

2002 *Encyklopedický slovník češtiny* (Praha: NLN)

FURDÍK, Juraj

1993 *Slovtvorná motivácia a jej jazykové funkcie* (Levoča: Modrý Peter)

2004 *Slovenská slovtvorba. Teória, opis, cvičenia*; ed. M. Ološtiak (Prešov: Náuka)

HAUSER, Přemysl

1986 *Nauka o slovní zásobě* (Praha: SPN)

KARLÍK, Josef – NEKULA, Marek – RUSÍNOVÁ, Zdenka a kol.

1995 *Příruční mluvnice češtiny* (Praha: NLN)

MARVAN, Jiří – MITTER, Patrik

2016 *Slovtvorná paradigmatica českých sloves / Morfologické aspekty tvoření sloves* (Ústí nad Labem: UJEP)

MITTER, Patrik

2006 *Kompozice v kontextu současné češtiny* (Ústí nad Labem: UJEP)

PETR, Jan a kol.

1986 *Mluvnice češtiny (1). Fonetika, Fonologie, Morfonologie a morfemika. Tvoření slov* (Praha: Academia)

REJZEK, Jiří

2015 *Český etymologický slovník* (Praha: Leda)

de SAUSSURE, Ferdinand

1996 *Kurs obecné lingvistiky*; přel. František Čermák (Praha: Academia)

FILIPEC, Josef a kol.

2003 *Slovník spisovné češtiny (pro školu a veřejnost)* (Praha: Academia)

HAVRÁNEK, Bohuslav a kol.

1989 *Slovník spisovného jazyka českého* (Praha: Academia)

SOKOLOVÁ, Mária - OLOŠTIAK, Martin - IVANOVÁ, Martina

2007 *Slovník koreňových morfév slovenčiny* (Prešov: FF PU)

ŠTÍCHA, František a kol.

2013 *Akademická gramatika spisovné češtiny* (Praha: Academia)

VESELÝ, Luboš

2014 *Gramatické studie I. Příspěvky k české aspektologii* (Olomouc: UP)